

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده الهیات

مرکز تهران

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته فلسفه اخلاق

گروه الهیات

عنوان پایان نامه :

مقایسه نظریه وظیفه گرایی مرکب فرانکنا با نظریه اخلاقی علامه جعفری

محمد امیر سیاوش حقیقی

استاد راهنما:

دکتر سید علی علم الهدی

استاد مشاور:

دکتر حمید رضا ضیایی

شهریور ۹۳

اینجانب دانشجوی ورودی سال مقطع کارشناسی ارشد رشته گواهی می نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و ماخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می دانم و جوابگویی آن خواهم بود. دانشجو تأیید می نماید که مطالب مندرج در این پایان نامه (رساله) نتیجه تحقیقات خودش می باشد و در صورت استفاده از نتایج دیگران مرجع آن را ذکر نموده است.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

اینجانب دانشجوی ورودی سال مقطع کارشناسی ارشد رشته گواهی می نمایم چنانچه براساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و ... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

ام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می باشد.

ماه و سال

پیوست ۳ (صورتجلسه دفاع از پایان نامه)

تاریخ:/...../.....

شماره:

بسمه تعالی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد خانم /

آقای.....

دانشجوی رشته..... به شماره دانشجویی.....

تحت عنوان «.....»

با حضور هیات داوران در روز..... مورخ...../...../..... ساعت..... در محل

ساختمان..... برگزار شد و هیات داوران پس از بررسی، پایان نامه مذکور را

شایسته نمره به عدد..... به حروف..... با درجه..... تشخیص داد.

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبۀ دانشگاهی	دانشگاه/موسسه	امضاء
۱		استاد راهنما			
۲		استاد مشاور			
۳		استاد داور			
۴		نماینده تحصیلات تکمیلی			

تقدیم به مادری که
بخشید،

پداری
که بیدار کرد و

همسری که
ایستاد

برای حیات

بر خود لازم می دانم به التزام بر کریمه ی قرآن کریم که فرمود و لا تبخس الناس اشیائهم ، از حسن نظر، دقت و پی گیری که شاخصه ی راهنمایی های عالمانه ی استاد فرزانه ام جناب آقای دکتر سید علی علم الهدی در تدوین این تحقیق بود قدردانی نمایم و همچنین سپاس کنم قدر پدری را که از کودکی زمزمه های مرحوم استاد علامه جعفری را برای من شیرین و دلپذیر ، جلوه داد.

چکیده:

نظریه های فلسفه اخلاق غالباً دو طیف وظیفه گرایی و غایت انگاری را دنبال می کنند. یک گروه به دنبال نتایج اخلاقی اخلاق هستند و گروه دیگر به دنبال نتایج غیر اخلاقی برای تعیین معیار تشخیص خوب و یا بد افعال انسان. در این میان هر دو گروه طرفداران و منتقدینی دارند که به دنبال اثبات حقانیت خود و یا افشای کاستی های نظریه های رقیب، تلاش هایی نموده اند. کانت، جرمی بنتام و راس از بنیان گزاران این نوع تبیین هستند. در این میان ویلیام کی فرانکنا ی معاصر به تدوین نظریه وظیفه گرایی مرکب همت گمارد. نظریه وظیفه گرایی مرکب با در نظر گرفتن دو اصل عدالت و سود و با نظر به الزامات هر دو طیف نظریات وظیفه گرایی و سود گرایی کاستی های یکی را با مدد دیگری ترمیم می کند. در بین معاصرین، علامه محمد تقی جعفری بر این باور بود که بدون در نظر گرفتن بعد موحد و معاد اندیش انسان، هر کدام از این دو نظریه نمی توانند مسیر سعادت و کمال را برای ابنا بشر ترسیم نمایند. لذا با طرح نظریه اخلاق کمالی، مسیر هر دو نظریه را به سمت تعالی تغییر داده و اندیشه ای نو در این عرصه، با رویکرد دینی رقم خورده است. این تحقیق در صدد مقایسه و بررسی دو نظریه وظیفه گرایی مرکب فرانکنا و اخلاق کمالی مرحوم علامه جعفری با رویکرد اخلاق هنجاری و نگاه نقدانه ی این دو اندیشمند به نگاه وظیفه گرایی و سود گرایی صرف است.

کلمات کلیدی:

فرانکنا، علامه جعفری، غایت گرایی، وظیفه گرایی مرکب، اخلاق کمالی

فهرست:

عنوان..... شماره صفحه

فصل اول : مدخل بحث: انواع نظریات اخلاقی

- ۱-۱- مقدمه..... ۴ تا ۱
- ۲-۱- انواع نظریه پردازی در فلسفه اخلاق (مقدمه فصل اول)..... ۵
- ۱-۲-۱- پژوهش های توصیفی..... ۵ تا ۶
- ۲-۲-۱- فرا اخلاق..... ۶ تا ۸
- ۳-۲-۱- اخلاق هنجاری (پژوهش های هنجاری)..... ۸ تا ۱۰
- ۳-۱- انواع نظریه های اخلاق هنجاری..... ۱۰
- ۱-۳-۱- نظریه های غایت گرایانه..... ۱۰ تا ۱۲
- ۲-۳-۱- نظریه های وظیفه گرایانه..... ۱۳ تا ۱۴
- ۴-۱- سودگرایی و انواع آن..... ۱۴ تا ۱۶
- ۱-۴-۱- سودگرایی عمل نگر..... ۱۶ تا ۱۷
- ۲-۴-۱- سودگرایی عام..... ۱۸ تا ۱۸
- ۳-۴-۱- سودگرایی قاعده نگر و انواع آن..... ۱۸ تا ۲۰
- ۴-۴-۱- سودگرایی جرمی بتنام..... ۲۰ تا ۲۲

۱-۴-۵- سودگرایی جان استوارت میل..... ۲۳ تا ۲۵

۱-۵- وظیفه گرایی..... ۲۵

۱-۵-۱- انواع وظیفه گرایی..... ۲۵ تا ۲۷

۱-۵-۲- وظیفه گرایی عمل نگر..... ۲۷ تا ۲۸

۱-۵-۳- وظیفه گرایی قاعده نگر..... ۲۸ تا ۲۹

۱-۶- شهودگرایی و انواع آن..... ۲۹ تا ۳۱

فصل دوم : نقدهای وارد بر نظریات مختلف در حوزه ی اخلاق

۱-۲- مقدمه فصل دوم ۳۲

۱-۲-۲- نقدهای وارد بر سود گرایی..... ۳۳

۱-۲-۲-۱- ایرادات کانت به نتیجه گرایی..... ۳۴ تا ۳۵

۱-۲-۲-۲- نقدهای دیگر بر سود گرایی..... ۳۵ تا ۳۷

۱-۲-۲-۳- نقد سود گرایی بنتام ۳۷ تا ۴۲

۱-۲-۲-۳-۱- خود پسند دانستن همه ی انسان ها..... ۳۷ تا ۳۸

۱-۲-۲-۳-۲- نقد معیار های هفت گانه..... ۳۸ تا ۳۹

۱-۲-۲-۳-۳- نادیده گرفتن لذت های اخروی..... ۳۹ تا ۴۰

۱-۲-۲-۳-۴- پیدایش نوعی هرج و مرج اخلاقی..... ۴۰

- ۲-۲-۳-۵- عدم جامعیت..... ۴۱ تا ۴۲.
- ۲-۲-۴- نقد راس بر فایده گرایی..... ۴۲ تا ۴۴
- ۲-۳-۳- نقدهای وارد شده بر وظیفه گرایی..... ۴۴ تا ۴۹.
- ۲-۳-۱- انتقادات عام بر وظیفه گرایی..... ۴۵ تا ۴۷
- ۲-۳-۲- نقد هایی بر وظیفه گرایی عمل نگر..... ۴۷ تا ۴۸
- ۲-۳-۳- نقدهایی بر وظیفه گرایی قاعده نگر..... ۴۸ تا ۴۹.
- ۲-۳-۴- نقد وظیفه گرایی کانت..... ۵۰ تا ۵۰.
- ۲-۳-۴-۱- نقد مبنایی..... ۵۰ تا ۵۴.
- ۲-۳-۴-۲- نقد بنایی..... ۵۴ تا ۵۷.
- ۲-۴-۴- انتقادات وارد بر شهود گرایی..... ۵۷ تا ۶۰.
- ۲-۴-۱- ایرادهای شهودباوری به تعریف خوب..... ۶۰ تا ۶۳.
- ۲-۴-۱-۱- ایجاد دور یا تسلسل در تعریف..... ۶۱ تا ۶۱.
- ۲-۴-۱-۲- ایجاد تناقض در کاربرد تعریف خوب..... ۶۱ تا ۶۲.
- ۲-۴-۱-۳- عدم معکوس پذیری تعریف خوب..... ۶۲ تا ۶۲.
- ۲-۴-۱-۴- عدم جامعیت تعریف خوب..... ۶۲ تا ۶۳.
- ۲-۴-۲- دعوای شهود باوری با انفسی گرایی..... ۶۳

۲-۴-۳- دعوای شهود باوری با طبیعت گرایبی..... ۶۳ تا ۶۴.

۲-۴-۴- آیا درک قواعد اخلاقی توسط شهود برای همه ی انسانها یکسان است؟..... ۶۴ تا ۶۵

۲-۴-۵- ابهام زایی درباره مفهوم خوب..... ۶۵ تا ۶۶.

۲-۴-۶- نارسایی شهود باوری در همراه نمودن انگیزش بالزام..... ۶۶.

۲-۵-۵- مختصری از فرانکنا..... ۶۷ تا ۷۰.

۲-۵-۱- سودگروی عمل نگر..... ۷۰.

۲-۵-۲- سودگرایی عام..... ۷۰.

۲-۵-۳- سودگرایی قاعده نگر..... ۷۱.

۲-۵-۴- نقد فرانکنا بر وظیفه گرایی عمل نگر..... ۷۲ تا ۷۳.

۲-۵-۵- نقد فرانکنا به سود گرایی - نقد سودگرایی بنتمام..... ۷۳ تا ۷۴.

۲-۵-۶- نظریه وظیفه گرایی مرکب..... ۷۴ تا ۷۸.

۲-۵-۷- جمع بندی فصل..... ۷۹.

فصل سوم: بررسی آرا علامه جعفری و نتیجه گیری

- ۳-۱: مقدمه فصل سوم..... ۸۰
- ۳-۲: تعریف اخلاق از منظر علامه جعفری..... ۸۱ تا ۸۳
- ۳-۳: اهمیت و ضرورت اخلاق و کسب فضائل اخلاقی از منظر علامه ۸۴ تا ۸۹
- ۳-۳-۱: حقیقی بودن اصول اخلاقی..... ۸۴ تا ۸۶
- ۳-۳-۲: اهمیت و ضرورت اخلاق..... ۸۷ تا ۸۹
- ۳-۴: بنیان های حیات معقول و حیات اخلاقی از منظر علامه..... ۸۹ تا ۹۰
- ۳-۴-۱: رهائی..... ۹۰
- ۳-۴-۲: آزادی..... ۹۰ تا ۹۱
- ۳-۴-۳: اختیار..... ۹۱
- ۳-۵: نقدهای علامه جعفری (ره) بر سودگرایی..... ۹۱ تا ۹۲
- ۳-۵-۱: پذیرش سود گرایی به عنوان یکی از شاخصهای اخلاقی و نه به عنوان اصل الاصول..... ۹۲ تا ۹۶
- ۳-۵-۲: حذف خدا و توحید از اهداف اخلاقی..... ۹۶ تا ۹۷
- ۳-۵-۳: غیر واقعی بودن سودگرایی (عدم مطابقت با واقع)..... ۹۷ تا ۹۹
- ۳-۵-۴: جلوگیری از رشد در سایر ابعاد انسانی..... ۹۹ تا ۱۰۰
- ۳-۵-۵: عدم در نظر گرفتن جهان آخرت در محاسبات لذت گرایان..... ۱۰۰ تا ۱۰۱

- ۳-۶: تکلیف گرایی و نقد علامه جعفری بر این نظریه..... ۱۰۱ تا ۱۰۳
- ۳-۶-۱: در نظر نگرفتن رابطه هست ها و بایدها..... ۱۰۳ تا ۱۰۴
- ۳-۶-۲: در نظر نگرفتن معاد و آخرت گرایی..... ۱۰۴ تا ۱۰۶
- ۳-۷: اصول ثابت اخلاق از منظر علامه جعفری..... ۱۰۷ تا ۱۰۸
- ۳-۷-۱: اصول کلی حیات معقول..... ۱۰۸ تا ۱۱۰
- ۳-۷-۲: اصول ثابت اخلاق در قلمرو انسان آنچه‌انکه هست..... ۱۱۱ تا ۱۱۳
- ۳-۷-۳: اصول ثابت اخلاق در قلمرو انسان «آنچه‌ان که باید و شاید»..... ۱۱۳ تا ۱۱۵
- ۳-۸: نظریه اخلاقی علامه جعفری (ره) (اخلاق کمالی)..... ۱۱۶ تا ۱۱۷
- ۳-۸-۱: شاخصهای اخلاق کمالی..... ۱۱۸ تا ۱۱۹
- ۳-۹: نتیجه گیری..... ۱۲۰ تا ۱۲۲
- منابع فصل اول..... ۱۲۳ تا ۱۲۶
- منابع فصل دوم..... ۱۲۷ تا ۱۲۹
- منابع فصل سوم..... ۱۲۹ تا ۱۳۱

۱-۱) مقدمه

تبیین ، بررسی و نقد آراء فلاسفه مشرق زمین که در خصوص فلسفه اخلاق اهتمام ورزیده اند ، به دلیل رویکرد غالب فلسفه اخلاق غربی در صده های اخیر ، بسیار کم رنگ جلوه نموده است . به حدی که حتی در دروس دانشگاهی آثار بسیار معدودی از فلسفه های اخلاق مدون که زائیده اندیشه و تفکر مشرقیان باشد ، قابل مشاهده و ردیابی است.

فلسفه اخلاق به دلیل آنکه از دسته فلسفه ی مضاف می باشد، به گونه ای ، مشمول همان کم توجهی که در مورد فلسفه های مضاف در بین اندیشمندان خاوری صورت گرفته است ، می باشد. نبود ساختار مناسب یک موضوع فلسفی، واکاوی و ریشه یابی و طرح یک نظر در حوزه فلسفه اخلاق، تفکیک و جدا سازی حوزه های مختلف فلسفی در بیان دکتربینها ، و عدم نگاه سیستمی و دنباله دار به منظور بلوغ یک نظریه از جمله فهرست مهم ترین ضعفهای حوزه فلسفه اخلاق در میان نظریه پردازان شرقی می باشد.

از این رو یکی از کسانی که هم و تلاش خود را در راستای یافتن چهار چوبی مشخص ، از حوزه ی فلسفه اخلاق با رویکرد عقلی و دینی که مورد پذیرش و قابل طرح در مجامع فلسفی جهانی باشد ، صرف نموده است، علامه محمد تقی جعفری است. او که همانند ارسطو در گفته های خود دغدغه ی اصلیش را اخلاق معرفی می کند و با مطالعه ی آثار فلاسفه غربی با این نوع نگاه آشنا می شود، ضمن حفظ صبغه ی دینی خود ، به دنبال یافتن اصل اساسی ، هدف ، توجیه رفتارها ، نقش اختیار و اراده و برخی دیگر از مسائل مطرح در حوزه یاد شده می باشد. با همه ی این تلاشها جای اثری مستقل با عنوان فلسفه اخلاق در میان آثار آن فیلسوف خالی است که می بایست با کنکاش در میان

تالیفات ، سخنرانیها و مصاحبه ها و پاسخهای آن مرحوم مدون گردد. ضرورت تدوین چنین اثری در این است که یک نگاه یکسویه به سمت تولیدات فلسفه اخلاق در بازار غربی معتدل گشته تا به گونه ای بتوان زمینه را برای طرح نظریاتی از این دست در سطوح آکادمیک مهیا نمود.

در فلسفه اخلاق دو نظریه اصلی وظیفه گرایی و سود گرایی وجهه غالب را دارد. که هر کدام از آنها نیز دارای انواع قاعده گرا و عمل گرا می باشند. در این میان ویلیام کی فرانکنا ، با بیان یک نظریه ترکیبی ، نظر وظیفه گرایی مرکب را مطرح می کند. تفاوت حقیقی نظریه فرانکنا با وظیفه گرایی و سود گرایی قاعده نگر در آنستکه وی صرفا سود یا وظیفه را عامل اصلی در تبیین تکلیف اخلاقی نمی داند ، بلکه ترکیب و برآیندی از این دو را به عنوان ملاک اصلی در تعیین ارزش فعل اخلاقی طرح می کند.

مرحوم علامه جعفری در برخی آثار اخلاقی خویش بر وظیفه و نقش اراده اخلاقی انسان در تعیین ارزش فعل اخلاقی تأکید دارد و در برخی دیگر از نگاشته های خود، تحت تأثیر تفکر غالب اندیشمندان مسلمان به یک نظریه کمال گرایانه گرایش پیدا می کند و از این رو در مقام تقریر ساختارمند نظریه ایشان می توان گفت با نظریه وظیفه گرایی مرکب قرابت دارد.

در نظریه وظیفه گرایی مرکب فرانکنا از پارامتر نیت فاعل اخلاقی در تعیین ارزش فعل اخلاقی غفلت شده است ولی علامه جعفری بعنوان یک متفکر دینی به مسأله نیت نیز در تعیین ارزش فعل توجه ویژه ای دارد و از این منظر به فیلسوفان اخلاق فضیلت محور نزدیک می شود.

این تحقیق بنا دارد با بررسی نظریه وظیفه گرایی مرکب یا ترکیبی ویلیام کی فرانکنا ، و مقایسه آن با آراء مرحوم علامه جعفری در باب اخلاق ، به عنوان یک فیلسوف مسلمان ؛ در نهایت به بررسی

وجوه اشتراك و تمايزات آن دو نظريه پردازد. و در نهايت قرائتي ساختارمند (سيستماتيک) از نظريه اخلاقي انديشمند معاصر (مرحوم علامه جعفري) ارائه نمايد. با تقسيم بندي فصول پايان نامه به سه فصل تبين انواع نظريه پردازي در اخلاق، بيان نقدهاي وارد بر نظريات اصلي در آن حوزه و تبين اندیشه ي اصلاحي فرانکنا و در نهايت بيان نظريه علامه جعفري در اين باب ، به دنبال اهداف ذيل در اين کار پژوهشي می باشيم:

مسائل مورد مذاقه در اين تحقيق عبارتند از :

- ۱- تبين مفهوم سود گرایی و وظیفه گرایی
- ۲- تبين نقدها و اشکالات وارد بر هر يك از نظريات وظیفه گرایی و سود گرایی
- ۳- نظريه فرانکنا برای جبران کاستي های سود گرایی و ظيفه گرایی و چگونگی شکل گیری اين نظريه
- ۴- تبين ایرادات و اشکالات علامه جعفري بر وظیفه گرایی و سود گرایی
- ۵- بيان نظريه علامه جعفري و تبين نظريه ايشان در حوزه فلسفه اخلاق
- ۶- مقایسه نظريات فرانکنا و علامه جعفري در قالب نتیجه گیری

۱-۲) انواع نظریه پردازی در فلسفه اخلاق^۱ (مقدمه فصل اول)

در دیدگاه های موجود فلسفی به اخلاق، که به هدف کنکاش و بررسی ریشه ای تر و اصیل تر نسبت به سایر دیدگاه های اخلاقی، به آن پرداخته می شود، به طور کلی می توان به سه نوع پژوهش اشاره کرد، که عبارتند از پژوهش های توصیفی، پژوهش های فرا اخلاقی و پژوهش های هنجاری. هر کدام از این پژوهش ها به فراخور نگاه فیلسوف اخلاق، و نوع مسائلی را که او به دنبال حل و فصل و یا حتی طرح آن است، کاربرد خاص خود را دارد. البته شاید نتوان گفت که این تقسیم بندی، تقسیم بندی عقلی (منطقی) است که جامع و مانع از تمام پژوهش های حوزه اخلاق می باشد، اما بنا به آنچه تاکنون در تاریخ و عقبه تفکر فلسفی اخلاق اتفاق افتاده است می توان این تقسیم بندی را، جامع و کارا دانست. ما در این فصل با بیان مختصری از شرح این سه نوع پژوهش، زمینه را برای ورود به بخش های بعدی این فصل مهیا نموده تا نوع نگاه در این تحقیق مشخص و به گونه ای متد و روش بحث، معین گردد.

۱-۲-۱) پژوهش های توصیفی^۲

بی شک در طول تاریخ بشر، و همزمان با طرح اخلاق به عنوان مسأله ای که پرداختن به آن از بایستگی هم طراز با سعادت انسانی برخوردار است، گفته ها و نقل های زیادی ثبت و انتقال داده

1- Moral Philosophie

2- Descriptive Ethics

شده است. بنابراین در یک اقدام اساسی به منظور تجمیع مصالح ساختمان نظریه اخلاقی نیازاست که از تولیدات گذشتگان نیز بهره گرفت. نیاز است به کنکاش جوامع، گروه ها و افراد مختلف رفت و با نوع اخلاقیات آنها آشنا شد. بدون داشتن چنین انباشته ای کار نظریه پردازی تقریباً غیر ممکن و یا به عبارتی غیر معقول می نماید. این نوع پژوهش، تحقیق و مطالعه در مورد اخلاق را اخلاق توصیفی می گویند و یا به عبارت دیگر پژوهش های توصیفی در مورد اخلاق. در مورد اینکه چرا این نوع تاریخ پژوهی و یا جامعه شناسی را می توان در حوزه تقسیمات مطالعات فلسفی اخلاق جا نهاد، مباحث متعددی قابل طرح است و دیدگاه های متفاوتی در این زمینه وجود دارد. اما شاید مهم ترین دلیل همان استفاده این نوع پژوهش در نظریه پردازی اخلاقی باشد، که در واقع مقدمه ی آن است. مصباح یزدی، هدف از این نوع پژوهش را صرفاً آشنایی با رفتارها و خلیقیات جوامع مختلف می داند و تعریف خود را از پژوهش های توصیفی اینگونه بیان می کند:

این نوع پژوهش، همانطور که از نامش پیداست، با کمک روش نقلی و تجربی به توصیف و گزارش اخلاقیات افراد، گروه ها و جوامع مختلف می پردازد و هدف آن صرفاً آشنایی با نوع رفتار و اخلاق فرد یا جامعه خاصی است، در این نوع پژوهش از هر گونه ارزیابی و ارزش داوری پرهیز شده است (مصباح یزدی، ۱۳۸۷، ۲۳).

در برخی موارد از این نوع پژوهش به عنوان اخلاق عملی^۳ هم یاد می شود، و همانطور که بیان شد، فقط به دلیل اینکه پیش درآمدی برای نظریه پردازی اخلاقی می باشد، در حوزه تقسیمات پژوهش های فلسفی اخلاق قابل طرح و بررسی است. مک ناتن می گوید:

در برخی پژوهش‌ها از این نوع تحقیق به عنوان اخلاق عملی یاد می‌کنند، فلسفه اخلاق را می‌توان دست کم به سه شاخه تقسیم کرد، نخست اخلاق عملی است... (مک ناتن، ۱۳۸۷، ۲۳).

فرانکنا هدف از پرداختن به پژوهش‌های توصیفی در اخلاق یا همان اخلاق عملی را اینگونه بیان می‌کند:

نوع تحقیق تجربی، توصیفی، تاریخی یا عملی وجود دارد که مانند کاری که انسان‌شناسان، تاریخ دانان، روان‌شناسان و جامعه‌شناسان می‌کنند، در اینجا هدف این است که پدیده اخلاق توصیف یا تبیین شود یا نظریه‌ای درباره سرشت بشری به دست آید که در بر دارنده مسائل اخلاقی باشد (فرانکنا، ۱۳۸۹، ۲۵).

با این حال گروهی از پژوهشگران و اندیشمندان در حوزه فلسفه و فلسفه اخلاق هستند که این قسم پژوهش‌ها، پژوهش فلسفی نمی‌دانند و آن را جزء تقسیمات فلسفه اخلاق بیان نمی‌کنند، برای مثال گنسلر در کتاب خود با عنوان درآمدی بر فلسفه اخلاق معاصر؛ فلسفه اخلاق را محدود به دو عنوان فرا اخلاق و اخلاق هنجاری می‌داند و می‌گوید:

فلسفه ورزی در زمینه اخلاق (یا همان فلسفه اخلاق) تعقل و استدلال درباره مسائل بنیادین اخلاق است... دو پرسش کلیدی در اینباره وجود دارد: فرا اخلاق، و اخلاق هنجاری (گنسلر؛ ۱۳۹۰، ۵).

۱-۲-۲) پژوهش‌های فرا اخلاق^۴

رویکرد فرا اخلاقی، مانند پژوهش های توصیفی به موضوع مفاهیم و احکام اخلاقی می پردازد، با این تفاوت که در اخلاق توصیفی، پژوهشگر صرفاً به بیان این مفاهیم و احکام شکل گرفته در بین جوامع و قرون مختلف می پردازد، در حالی که در رویکرد فرا اخلاقی با روش عقلی و فلسفی به تحلیل و تبیین مفاهیم اخلاقی، از حیث معنا شناختی، وجود شناختی و معرفت شناختی پرداخته می شود و اگر به نظریات اخلاقی مختلف در جوامع و اعصار گوناگون نگاه می شود به منظور بررسی و تحلیل از حیث یاد شده می باشد و نه فقط صرف بیان نظریه، یا حتی جامعه شناختی، حسینی قلعه بهمین در کتاب خود با عنوان واقع گرایی اخلاقی در نیمه دوم قرن بیستم از فرا اخلاق اینگونه یاد می کند:

گونه سوم از مباحث اخلاقی، عقلانی - تحلیلی و انتقادی است که نه در صدد توصیف احکام رایج در جوامع مختلف است نه در پی به دست آوردن حکم اخلاقی عمل یا صفتی اختیاری، بلکه سعی این نوع از تفکرات اخلاقی بر آن است که به پرسش های معرفت شناختی، معنا شناختی، منطقی و حتی وجود شناختی در حوزه اخلاق پاسخ دهد. فلسفه اخلاق یا فرا اخلاق عنوانی است که به این سنخ از مباحث داده می شود. (حسینی قلعه بهمین، ۱۸، ۱۳۸۳).

در واقع اگر ما به دنبال مباحثی از قبیل اینکه خوب چیست و باید چیست هستیم، باید به رویکرد فرا اخلاقی متوسل شویم، چرا که ماهیت خوب و باید که عناوین و عبارات اصلی حوزه اخلاق می باشند، با پژوهش های فرا اخلاقی کنکاش می شود، گنسلر نیز این موضوع را تأیید نموده و می گوید: